

Péče o německé hroby

(Konzultační den MMR k pohřbenictví, Praha, 24. října 2024)

1/ Úvod

Na ombudsmana se obracejí lidé a obce s dotazy, které se týkají stavu opuštěných „německých hrobů“, které lze najít na každém starším hřbitově v bývalých Sudetech.

Dotazy se týkají zejména právního statusu opuštěného hřbitovního zařízení (pomníky, náhrobní desky, hrobky) za situace, kdy skončilo užívací právo původních uživatelů a za hrob od skončení druhé světové války nikdo neplatí.

Na prvním místě je třeba připomenout **Česko-německou smlouvu o dobrém sousedství a přátelské spolupráci č. 521/1992 Sb., která Českou republiku zavazuje k pietnímu přístupu k německým hrobům.**

Podle zmíněné smlouvy je třeba ke všem hrobům a zemřelým přistupovat s úctou a pietou. Pokud u německého hrobu vypršelo právo užívání, ale nebyl v něm pohřben žádný jiný zesnulý, **nemají být tyto hroby bez naléhavého důvodu odstraňovány.**

I když nejde o kulturní památky, **zvláště hroby osobností**, které se podílely na místní historii apod., **by měly být zachovány v původním stavu.** Rodinní příslušníci původního pronajímatele mají mít v případě zájmu právo znovu hrob užívat (za stejných podmínek, jako jiní uživatelé)

2/ Vybrané případy nepietního nakládání s německými hroby

Ze hřbitova v Heřmánkovicích zmizely desítky německých hrobů. Šlo o ruiny, říká starostka.

31. červenec 2023

Obec Heřmánkovice na Náchodsku odstranila ze hřbitova desítky hrobů německých starousedlíků. Šlo o obyvatele tehdejších Sudet. Starostka se brání, že chtěla hřbitov zvelebit a likvidovaly se pouze úplně zničené hroby. Úředníci si myslí opak, zástupci úřadu vlády označili jednání obce za neakceptovatelné a problematické.

<https://hradec.rozhlas.cz/ze-hrbitova-v-hermankovicich-zmizely-desitky-nemeckych-hrobu-slo-o-ruiny-rika-9043176>

Hřbitovy v příhraničí jsou plné chátrajících hrobů sudetských Němců. Obce si s nimi často neví rady.

26. září 2023

„Je to tady v oblastech bývalých Sudet v pohraničí velké téma a velký problém,“ říká Štěpánka Šichová, jednatelka Společnosti česko-německého porozumění Trutnov-Krkonoše.

Starostové obcí si podle ní často s údržbou německých hrobů neví rady. A dopadnout to může podobně jako nedávno v Heřmánkovicích na Náchodsku, kde desítky zanedbaných a rozpadlých německých hrobů srovnal se zemí bagr.

„To, co se stalo, je opravdu nešťastná věc. Dalo se to jistě uchopit jinak, ale bohužel bylo to uchopeno takto. Ale doufám a věřím tomu, že to skutečně nebyl zlý úmysl.“

Právě tahle událost byla hlavním impulsem společné schůzky na broumovské radnici. Zástupci měst a obcí bývalých Sudet se dozvěděli, jaké možnosti k udržování německých hrobů mají.

„Výstupem tohoto setkání je navázání přímé spolupráce s krajanským sdružením. To znamená s potomky těch, kteří museli po válce odejít. Protože oni mají velký zájem, aby se kulturní dědictví zachovalo.“

<https://hradec.rozhlas.cz/hrbitovy-v-prihranici-jsou-plne-chatrajicich-hrobu-sudetskych-nemcu-obce-si-s-9080309>

Obec přesunula staré německé hroby. Lidé si stěžují, starosta mluví o nedorozumění.

28. srpna 2024

Desítky starých německých náhrobků skončily u zdi hřbitova v Pivoni na Domažlicku. Přesunuli je tam pracovníci obecního úřadu v Mnichově, pod něž malá vesnice nedaleko hranic spadá.

Někteří obyvatelé postup ostře kritizují a mluví o cíleném poškození pietního místa. Starosta se hájí, že zaměstnanci chtěli prostor pouze uklidit. Sporem se zabývá i ministerstvo pro místní rozvoj.

<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-obec-presunula-stare-nemecke-hroby-lide-si-stezuj-i-starosta-mluvi-o-nedorozumeni-40485709>

3/ Závěr

Jedno staré přísloví praví: „Řekni mi, jak se staráš o své mrtvé, a já ti povím, k jaké civilizaci náležíš.“

Bohužel jsme stále svědky toho, že se německé hřbitovy ničí, kamenné náhrobky končí rozlámané pod vrstvou bagry rozryté hlíny nebo jsou nepietně odstraněny.

Michala Maršika z Liberce fascinují pohřebiště.

24. 11. 2019

„Odsunuli jsme německé obyvatelstvo, využíváme jejich domy, ale na hrobky už nám nezbývá pomyslení. Možná bychom si měli uvědomit, že ti, kdo jsou mrtví, nám vlastně umožnili žít. Jsme zaslepení současností, myslíme na budoucnost – netvrdím ovšem, že je to špatně – a minulost nás nezajímá. Chceme snad zapomenout?“

<https://ceskolipsky.denik.cz/z-regionu/michala-marsika-z-liberce-fascinuji-pohrebiste-napsal-o-nich-knihu-20191123.html>

Zde bych připomněl známý výrok **George Santayany**¹, celým jménem **Jorge Augustín Nicolás Ruiz de Santayana**, což byl [americký filosof](#), [kritik](#) a [spisovatel španělského](#) původu, který řekl:

„Ti, kdo si nepomatuji minulost, jsou odsouzeni k tomu, aby si ji zopakovali.“

Přál bych si, aby historické poselství německých hřbitovů nezůstalo zapomenuto a lidé v sobě našli dostatek síly a odvahy toto poselství najít a zachovat pro budoucí generace.

Společně k tomu můžeme přispět tím, že o tématu německých hřbitovů budeme mluvit, budeme se připomínat historii a poukazovat na příklady dobré praxe, kdy se německé hroby neničí, ale naopak se o ně pietně pečuje.

JUDr. Marek Hanák

Kancelář veřejného ochránce práv, Brno

¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/George_Santayana

Užitečné odkazy:

[K péči o opuštěné německé a další hroby na hřbitovech v ČR - brožura](#)

[Sborník ombudsmana Pohřebnictví](#)

https://www.ochrance.cz/aktualne/na_kavu_s_ombudsmanem_43-dil_pohrebnictvi_i/

https://www.ochrance.cz/aktualne/na_kavu_s_ombudsmanem_44-dil_pohrebnictvi_ii/

<https://www.ochrance.cz/aktualne/pohrbivani-na-starych-nejen-nemeckych-hrbitovech/>

https://www.ochrance.cz/aktualne/pozemky_domy_a_dokonce_mosty_n_ebo_hrobky_opustene_po_roce_2014_pripadnou_od_ledna_statu-konci_desetilete_prechodne_obdobi_kdy_se_o_opustene_nemovitosti_mohli_prihlasit_majitele/

[Ministerstvo pro místní rozvoj - pohřebnictví](#)

<https://mmr.gov.cz/cs/caste-dotazy/pohrebnictvi/provozovani-pohrebist>

<https://mmr.gov.cz/cs/ministerstvo/pohrebnictvi/aktuality/nemecke-hroby-jsou-nedilnou-soucasti-pohrebist>

<http://dokumentacepamatek.cz/revitalizace-zdevastovaneho-hrbitova-ve-svatoboru/>